

Pracovný materiál Kancelárie Rady na rokovanie Rady dňa 7. 6. 2023

Správa o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z.

Podnet na preverenie č.: PGO-RPMS/2023/00513

Programová služba: Rádio_FM

Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska

Číslo licencie: RD/4

Na základe záverov uvedených v správe Kancelária Rady pripravila nasledujúce uznesenie:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 ods. 1 až 4 a § 110 ods. 2 písm. e) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) postupom podľa § 150 zákona č. 264/2022 Z. z. preverila podnet na preverenie evidovaný pod č. PGO-RPMS/2023/00513 smerujúci voči vysielaniu rozhlasovej programovej služby Rádio_FM vysielateľa Rozhlas a televízia Slovenska a uznala podnet na preverenie podľa ustanovenia § 150 ods. 13 zákona č. 264/2022 Z. z. za **neopodstatnený**.

Úloha:

Kancelária Rady oznámi podávateľovi podnetu výsledok preverenia podnetu.

T: 19. 6. 2023

Z: PgO

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na rokovanie Rady pre mediálne služby
dňa 7. 6. 2023

Podnet na preverenie č. PGO-RPMS/2023/00513 zaevidovaný dňa 10. 3. 2023
Podávateľ: fyzická osoba
Predmet podnetu: Chrobák v hlave
Deň a čas vysielania: 6. 3. 2023 o cca 20:00 h
Označenie podľa JSO: -

Programová služba: Rádio_FM
Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska
Číslo licencie: RD/4

Dátum: 31. 5. 2023

OBSAH PODNETU:

„...V rozhovore s Radom Batom boli opakovane prezentovane politicke nazory aj moderatora aj hosta, ktore neboli vyvazene ako vo verejnopravnom mediu maju byt. Strany, ktore nie su v opozicii boli automaticky oznacovane ako "dobre" a opozicia ako "Smer a fasisti". A ze je potrebne robit vsetko preto aby sa "Smer a fasisti" nedostali k moci, ale aby zvitazili "dobre" strany. Tento postoj prezentoval najma host, ale moderator ho nijako neusmernil, dokonca to prezentoval aj on. Vo verejnopravnom mediu musia byt politicke postoje vyvazene. Moderator asi zabudol, ze aj Radio FM je verejnopravne medium, platene z dani volicov vsetkych stran....“

PRÁVNE VÝCHODISKÁ POSUDZOVANIA:

Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách:

§ 8 ods. 4

Aktuálna publicistika je program tematicky spätý so spravodajstvom, ktorý obsahuje komentáre k správam a udalostiam, analýzy vývoja, politické stanoviská k udalostiam alebo názory politikov na jednotlivé témy.

§ 25

Prístup verejnosti k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám

Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný

a) zabezpečiť všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby,

b) zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.

ANALÝZA – stanovisko Kancelárie Rady pre mediálne služby:

Podávateľ podnetu namietal, že vysielanie programu *Chrobák v hlave* nebolo vyvážené v prípade prezentovaných politických názorov, v rámci ktorých sa mala označovať opozícia ako Smer a fašisti a neopozičné strany ako tie dobré, pričom sa malo tiež rozoberať, čo by bolo potrebné robit', aby sa opozícia nedostala k moci.

Sme toho názoru, že monitorovaný program napĺňa definíciu ustanovenia podľa **§ 8 ods. 4 ZMS**, keďže obsahoval komentáre k aktuálnym témam (politická situácia na Slovensku). Host'om bola zároveň osoba, ktorá bola v danom čase politicky aktívna v strane Dobrá voľba. S ohľadom na charakter podnetu sme tak reláciu posudzovali podľa vyššie uvedeného ustanovenia **§ 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.**

Medzi kritériá objektivity vo všeobecnosti zahrňame: relevanciu, transparentnosť, presnosť, úplnosť, vecnosť, vyváženosť, rôznorodosť, aktuálnosť, zrozumiteľnosť, osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva, absenciu stránenia.

Chrobák v hlave je diskusná relácia Rádia FM o spoločenských fenoménoch z oblasti umenia, kultúry, moderných dejín a tiež o rôznych aktuálnych predmetoch verejného záujmu. Relácia je vysielaná pravidelne, a to každý druhý pondelok medzi 20:00 a 22:00 h.¹ Host'om moderátora bol **Rado Baťo**, predstavený ako autor knihy *Hrobári slovenskej politiky*, o ktorej sa diskutovalo, a od ktorej sa odvíjala téma celej diskusie.

¹ <https://www.rtvs.sk/radio/archiv/11292>

Moderátor na úvod oboznámil poslucháčov, že sa relácia bude vzťahovať na politiku. Po stručnom predstavení host'a a jeho knižnej publikácie, moderátor začal klásť host'ovi prvé otázky, ktoré sa týkali zväčša vhodnosti napísania a vydania samotnej knihy, keďže tá má byť svojim charakterom značne kontroverzná. Moderátorove výhrady sa týkali toho, či si host' nemyslí, že obsahom spomínanej publikácie iba posilňuje u ľudí dojem, že politika je len taká divná hádka, ktorá nemá pravidlá a či sa mu nezdá, že ľudí, ktorých konanie opisoval nevystavil v nejakom zmysle do neférovej súťaže oproti ostatným. R. Baťo obhajoval svoj počin, pričom povedal, že dôležitejšie ako ohľaduplnosť sa mu zdala potreba pomôcť verejnosti pochopiť, čo sa vlastne za posledných desať rokov stalo, a že prečo sa slovenská politika, podľa neho, dostala do zlého bodu. Poznamenal tiež, že publikácie podobného druhu sú bežnou praxou v zahraničí. Vo svojich slovách sa potom dotkol delenia politikov, kde z jeho z pohľadu sú jedny tí tzv. dobrí, pričom o tejto skupine písal knihu. V tejto veci povedal, že v prípade politiky nie je postačujúce byť dobrý a mať dobré úmysly. Poukázal na to, že v knihe sa snaží vysvetliť, prečo táto skupina, ktorá vraj opakuje tie isté chyby, zvykne prehrávať voľby. Ďalej popisoval, že kniha predstavuje jeho uhol pohľadu, s ktorým sa nemusí každý čitateľ stotožňovať. Vyzdvihol skutočnosť, že kniha nie je anonymným pamfletom. Moderátor konfrontoval host'a s kompromitujúcimi anekdotami – historkami, ktoré uvádza v knihe, pričom sa dopytoval, či ich spomenutie bolo nevyhnutné. R. Baťo ich prítomnosť obhajoval a skonštatoval, že sa držal pravidla, aby sa tieto anekdoty netýkali súkromného života. Moderátor neskôr sám skonštatoval, že v knihe registruje oveľa viac obsahu spojeného s pozorovaním politiky ako háklivých historiek. Následne sa moderátor spýtal, či problém, na ktorý R. Baťo poukazuje, sa dá nejakým spôsobom vyriešiť, keďže žiadny politik nebude nikdy neomylný. Host' povedal, že za jedno z riešení, o ktorom písal v knihe, považuje apelovanie na tých, čo vstúpili do politiky, aby sa priebežne učili politickému remeslu, a to bez ohľadu na skúsenosti a pôvod. Moderátor sa v kontexte toho, že R. Baťo pôsobil ako poradca čelného politika, opýtal, akú silu zvyknú mať poradcovia. R. Baťo podotkol, že sa zvykne ich sila preceňovať, a že neplatí téza, že plne ovládajú politikov z pozadia. Dodal, na základe vlastnej skúsenosti, že presvedčiť o niečom politika z pozície poradcu je veľmi náročná úloha, ktorá si vyžaduje veľa času. Ďalej sa v programe preberala politika ako taká. R. Baťo hovoril, že je v nej dôležitá disciplína, tvrdá príprava a vedomosť o tom, čo chce človek dosiahnuť. Zároveň poznamenal, že v politike nevidí priestor pre improvizáciu. Neskôr podotkol, že, z jeho pohľadu, mnoho aj aktívnych politikov podceňuje politiku ako remeslo, ktoré má nejaké zákonitosti a ktorému sa tiež treba naučiť. Hneď na to prezentoval názor, že viac ako podnikatelia či experti patria do politiky samotní politici, pri ktorých by bolo bonusom, ak by boli odborní a ušľachtilí. R. Baťo tvrdil, že pre politický úspech je potrebné určiť si priority resp. používať politický kapitál. Moderátor sa spýtal, čo by mal eventuálne robiť politik pridržiavajúci sa rád host'a, ak by čelil útokom politických oponentov resp. nejakej kauze. V odpovedi R. Baťo povedal, že v závislosti od miery previnenia, by sa mal postaviť čelom k problému a svojim voľičom odpovedať na to, čo sa stalo, ale zároveň by sa nemal nechať pohltiť danou kauzou. Moderátor otvoril tému existencie politického know how v rámci ideologických resp. politických línií, pričom zhodnotil, že vníma línie strán Smer SD a KDĽ. R. Baťo v tejto veci prezentoval názor, že u iných subjektov na domácej scéne takého know how absentuje. Na záver chcel moderátor od host'a vedieť, ako sa postaví k situácii, keď sa istá vec udiala inak, ako je opisovaná v médiách. V odpovedi R. Baťo tvrdil, že je veľmi problematické a náročné napravnú interpretáciu.

* * *

Je potrebné poznamenať, že osobitnou kompetenciou vysielateľa je právo vlastného výberu hostí. Jediným host'om programu bol teda Rado Baťo, pôvodne slovenský novinár, pôsobiaci v posledných rokoch na rôznych pracovných pozíciách. V čase vysielania relácie bol aj

podpredsedom mimoparlamentnej strany Dobrá voľba. Táto jeho politická príslušnosť či prípadné politické ambície neboli v relácii spomenuté. R. Baťo sa prezentoval ako osoba, ktorá s nadhľadom zhodnocuje isté fenomény a predkladá vlastné názory na veci verejné.

Podstatou monitorovanej relácie bolo rozoberanie hosťovej kontroverznej publikácie Hrobári slovenskej politiky a na to nadväzujúce vyslovovanie úvah o politike či politickej situácii na Slovensku. Vydanie zmieňovanej knihy zarezonovalo vo viacerých médiách² a vyvolalo rozporuplné názory, keďže autor v nej odhaľuje aj pozadie aktivít bývalých čelných politikov, pre ktorých robil poradcu resp. hovorcu (A. Kiska – bývalý prezident SR, I. Radičová – bývalá premiérka SR) a i ďalších politikov, ktorí ho v minulosti zamestnávali (M. Beblavý a M. Truban - z čias, keď pôsobili v spoločnej predvolebnej koalícii PS/Spolu).

S ohľadom na charakter podnetu sme v programe zaznamenali pasáže, ktoré sa týkali konkrétnych politických subjektov, či už opozičných alebo koalíčných:

R. Baťo v prvej polovici programu, krátko po 10. minúte, v súvislosti s potrebou lepšieho chápania politických procesov, začal hovoriť nasledovne: „...*A myslím si, že je to dôležité aj preto, že na Slovensku sa veľmi ľahko a rozumiem dôvodom, prečo veľmi ľahko usádza uh, najmä v súvislosti s tým večným dlhotrvajúcim súbojom medzi povedzme SMER-om a Robertom Ficom na jednej strane a jeho súpermi na druhej strane, taký ten príbeh o tom boji dobra so zlom a že, a že vlastne uh, tí dobrí majú už polovyhraté len preto, lebo sú dobrí a preto, a preto vlastne už ani nič veľmi ostatné nemusia robiť, lebo to, že sú dobrí ako keby stačí, stačí, že stoja na dobrej strane histórie. A moja skúsenosť je, je opačná. Ja rád robím s dobrými ľuďmi v zmysle, zmysle tom, že s ľuďmi, ktorí to myslia dobre s krajinou a, a iste je v každom politikovi nejaký osobný záujem, nejaká túžba po moci, ale že v zásade, ich hlavnou motiváciou je nejakým spôsobom pomôcť. Lenže problém je, že to je strašne málo. To je strašne málo najmä v situácii, keď proti vám stoja profíci, ktorí možno, ktorí možno sú až vyklonení na až príliš vyklonení na tú opačnú stranu motivácie a to je naozaj z nejakej túžby po moci alebo, alebo, alebo po obohatení.*“

Moderátor: „... *prepáč lebo tu ťa práve vrátim k tomu, lebo však to je základná téza tvojej knihy. No a no dobre, ale takto sa presne vrátim k tomu, že, že možno keby Erik Tomáš niečo alebo Bednár niečo zverejnili, tak by sme videli, že v skutočnosti ani tí v úvodzovkách profíci, nie sú takí profíci, a to čo si urobil ty, že sa proste, že jednostranne sám za seba rozhodol, že ja teraz zverejním akože pozadie týchto, najmä nielen, najmä týchto troch politikov, tak, tak ich si dal akoby do, že, že vieš, že ty si vlastne vystavil v nejakom zmysle do neférovej súťaže. Lebo my im vidíme akoby že na spodné prádlo a, a proti nim teraz vystupuje niekto, kto, kto môže úplne pohodlne hrať toho profíka, pretože o jeho spodnom prádle nikto knižku zatiaľ nenapísal.*“

Rado Baťo: „*No tak zas na druhej strane o SMER-e a o povedal by som o, o najmä v súvislosti s korupciou bolo publikovaných niekoľko knižiek... O Igorovi Matovičovi bolo publikované niekoľko knižiek...*“

Moderátor: „*Sedí, ale nie zvnútra a to nie sú také, že neschopnosť. Toto nie sú také, že nekompetencia, ale to sú také, že dobre naolejovaný korupčný stroj a práve akože jedným z tých Claim to Fame Smeru je často to že, že, že proti nim stojí akože, že nejaká banda amatérov a tento naratív podľa mňa tá knižka posilňuje a teraz že, že tvoj argument je čo, že okej, ono to tak je.*“

Rado Baťo: „*No ono to tak je a ja sa v knihe snažím vysvetliť, že prečo to tak je. Ved' uh, ved' uh, s výnimkou vlastne úspešných volieb Andreja Kisku v roku 2014. A s výnimkou uh, porážky Roberta Fica vo voľbách v roku 2020, kde teda uh, tí víťazi, ktorí nakoniec zostavili vládu, nepoživajú práve moje sympatie a nemám ich uh, neradím ich do politického spektra tých, ktorí to myslia dobre. Uh, tak v skutočnosti tí dobrí takzvaní, uh, poväčšinou v tých*

---

² <https://dennikn.sk/3266203/hrobarov-sprievodca-slovenskou-politikou-batove-vybusne-memoare-ako-navod-na-vysovanie-politickej-gramotnosti-volicov/>

voľbách prehrávali. A, a myslím si že je to jeden z dôvodov, prečo vlastne si trúfam povedať, že Slovensko má z hľadiska nejakého rozvoja krajiny za sebou stratené desaťročie. A možno to už bude aj viacej rokov, pretože, pretože bez ohľadu na to, čo si kto myslí, no za tie posledné tri roky sme sa tiež bohviekam neposunuli. A navyše, navyše táto vláda, ktorá dnes je vládla spôsobom, že vlastne dnes sa teší zlomku popularity, ktorú mala pred tromi rokmi na začiatku volebného obdobia. To znamená, že niečo v tom vládnutí nezvládla, pretože ten pád je tak strmý, že taký strmý pád vlastne naposledy možno zažilo SDKÚ v roku, v roku 2012 vo voľbách po tom, čo padla Radičovej vláda. Čiže, čiže tá moja kniha ako keby neodhaľuje to, že sa tej takzvanej lepšej politike nedarilo. Jej sa nedarilo. Ja sa snažím uh, ja sa snažím v tej knihe vysvetliť, prečo to tak bolo.“

Krátko na to moderátor v rámci argumentu, či nie je zvýhodnená tá časť spektra, o ktorej pozadí nikto nepísal knihu, povedal: „...Akoby že, že, že, lebo, lebo hovoríš, že na druhej strane sú nejakí profesionáli dobre tak ale my dvaja vieme, že však po Bratislave sa o týchto takzvaných profesionáloch, hej sa šíri akože od alkoholizmu cez ja neviem čo, akože miliarda všelijakých takýchto vecí, akurát ich nemáme takto plasticky zobrazené z jednoduchého dôvodu, že tí, čo tam sedeli si nikdy nepovedali, že napíšu o tom knihu, hej?“

Rado Baťo: „Rozumiem. Na, na druhej strane asi, asi mi nemôže nikto vyčítať, že by som sa o tých súperoch vyjadroval v tej knihe v nejakom pozitívnom zmysle a pekne. Myslím si, že tá kniha je podstatne kritickejšia k SMER-u a k Robertovi Ficovi než je kritické, než je kritická k Ivete Radičovej alebo k Andrejovi Kiskovi ... ale, ale...“

Moderátor: „... ale to má inú váhu, to má inú váhu, lebo ty si voči nim kritický externe, to nikoho neprekvapí...“

V druhej polovici programu, R. Baťo pri opisovaní toho, že politik by sa podľa neho nemal pohltiť sám sebou a svojimi problémami, povedal: „...Pretože takí politici, ktorí vlastne uh, rozprávajú iba o sebe a riešia iba sami seba, sú podľa mňa jednak zlí politici a jednak málokedy bývajú úspešnými politikmi. A ak aj zaznamenajú nejaký úspech, tak oň veľmi rýchlo prídu. Myslím si, že typickým príkladom dnešných dní je Igor Matovič, ktorý proste po obrovskom volebnom úspechu sa tri roky zaoberá prevažne sám sebou.“

Následne moderátor začal hovoriť o politickom know how: „Uhm. Kde, kde podľa teba sídli politické know how, akoby? Lebo, lebo nad týmto som volakedy rozviniem, nad týmto som volakedy viac rozmýšľal. A že, že sú niektoré akoby ideologické alebo politické línie, kde si myslím, že to know how existuje. Niekedy je také historické, niekedy také viacej vydrené. Povedzme, že tak nazvime to, že smerácka línia, že to je asi, asi že keď je človek Smerák, tak asi sa má u koho učiť politike. Rovnako tam vidím nejakú takú líniu KDĽK a ktorá už dnes je všelikde vlastne uh, ešte niekde inde?“

Rado Baťo: „Nie je, pretože, pretože ten vývoj tých, v tej ďalšej časti politického spektra, nazvime to pre nedostatok inej terminológie, povedzme liberálnejšej pravice, bol taký, že, že vlastne SDKÚ zaniklo uh, a jeho nasledovníci uh, sú veľmi iné politické projekty ako bol, ako bol, nie sú to vlastne klasické strany. Sú to aj OĽANO, aj, aj SME RODINA aj ďalší sú vlastne projektmi jedného bohatého človeka, ktorý okolo seba naťahal partiu ďalších. To znamená, že tam sa podľa mňa to know how stratilo. A napokon, napokon vidíme to aj dnes, že, vidíme to aj dnes, že, na, v tej politickej scéne momentálne, uh, nevieme ako dopadnú voľby, ale momentálna tá situácia je taká, že, že má veľký náskok to know how, ktoré vlastne vzniklo povedzme v tej časti SMER-u alebo, alebo HLAS-u. To znamená, že tá druhá tá, tá, tá, tá, tí ich protivníci sú podstatne slabší, nejaké politické know how sa možno dnes snaží, snažia vytvoriť progresívci uh, opäť ako keby že návrat do takej klasickejšej ideologickej politiky uh, to znamená, uvidíme ako to dopadne..., ale inde nie je.“

Relácii dominovalo analyzovanie politiky a politickej situácie viacmenej vo všeobecnej rovine. Téma bližiacich sa septembrových parlamentných volieb sa spomínala len okrajovo, pričom sme nezaevidovali prejavy výziev či náznakov výziev podporovať konkrétne strany či ideológie. Takisto sme nezaznamenali, že by došlo k vyjadrovaniu jednostrannej kritiky či vyzdvihovania súčasnej opozície resp. koalície, keďže v kritickom kontexte boli spomenutí predstavitelia oboch skupín. Opisovanie tzv. dobrých (dobrého politického tábora podľa Baťovho určenia), ktorí to myslia dobre, ale aj tak zlyhávajú, má vágny charakter. Nebolo totiž povedané, kto všetko konkrétne tvorí tento tábor. R. Baťo spomína, že o nich bola preberaná kniha. V programe sa v tejto súvislosti spomínali A. Kiska a I. Radičová, ktorí už dlhšie obdobie nie sú politicky aktívni a ani sa nepredpokladá ich možný návrat. Spojenie „Smer a fašisti“ sme v programe nezachytili.

Moderátor sa v rámci hlavnej diskutovanej témy prejavoval konfrontačným spôsobom, keďže viackrát tlmočil názory a pohľady ľudí, ktorí vyjadrovali kritický postoj voči knihe R. Baťa. Myslíme si, že priebeh programu bol korektný, vecný a názorovo vyvážený.

ZÁVER:

Na základe uvedeného sme toho názoru, že vysielateľ programovej služby Rádio_FM odvysielaním relácie *Chrobák v hlave* dňa 6. 3. 2023 neporušil ustanovenie ZMS.

Podnet na preverenie navrhujeme posúdiť ako **neopodstatnený**.

Prepis/Popis monitorovaného vysielania k Správe o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z. (podnet na preverenie č. PGO-RPMS/2023/00513)

Monitorované vysielanie: Chrobák v hlave
Deň a čas vysielania: 6. 3. 2023 o cca 20:00 h

00:00 začiatok záznamu

00:20 Úvodný komunikát s označením relácie: „*Chrobák v hlave s Jakubom Joštom.*“

Moderátor: „*Príjemný pondelkový večer všetkým vám, ktorí ste sa dopočúvali dnes na Rádiu FM až k nám do relácie Chrobák v hlave. A ak si správne pamätám, tak ja už som sa vo viacerých predošlých reláciách dušoval, že sa trošku odkloníme od politiky a budeme sa zaoberať takými nejakými sociálno-kultúrnejšími otázkami. No ale, ale uh, keď sa stane na scéne politickej niečo, niečo výnimočné, tak asi na to treba reagovať a výnimočné určite sú všetky publikačné počiny, ktoré sa nejakým spôsobom snažia politickú scénu mapovať. A, a niekam ju inteligentným spôsobom posúvať a takúto ambíciu má a mal aj autor knihy, o ktorej sa budeme rozprávať dnes. Tá kniha sa volá Hrobári slovenskej politiky a tým autorom je Rado Baťo, Rado vitaj.*“

Rado Baťo: „*Ďakujem veľmi pekne. Pekný večer.*“

01:33 Moderátor: „*No a budeme, budeme tam riešiť aj také kontroverzné veci, menej kontroverzné veci. A možno že aby aj naše myslenie a politike sa niekam posunulo a teda odtiaľto už sľubujem, že najbližšie relácie budú nejaké také sociálno-kultúrne. Bez, bez priamo stranické alebo inej politiky a, a toľko teda k oznamom na úvod...*“

06:08 Moderátor: „*Tak to bol hudobne svižný úvod..., my si dáme, my si dáme intelektuálne svižný úvod. A budeme sa rozprávať s Radom Baťom, ešte vám tak krátko zhrniem o jeho knižke Hrobári slovenskej politiky. Rado, čo ty myslíš takto, hm, si, že čo bola taká prvá reakcia najčastejšia mojich známych, keď akoby že si vypočuli nejaké tvoje prvo..., prvotné rozhovory alebo nejaké prvotné recenzie v novinách, že o čom tá kniha je? A upozorňujem, že moja komunita je taká, taká, taká že právnicko... biznisová.*“

Rado Baťo: „*Ťažko sa mi to posudzuje, lebo nie úplne v takej komunite sa pohybujem, ale ak by som to mal tipnúť na, na prvú reakciu ľudí, ktorí tú knihu nečítali, len ako kebyže o nej počuli, tak by som povedal, že, že prečo vynáša veci, ktoré boli... ktoré boli, ktoré mali zostať skryté navždy.*“

Moderátor: „*Presne tak, presne tak, a konkrétne nie ani tak, prečo vynáša veci, ale že či sa úplne zbláznil, že vynáša veci. A tak dobre, môže byť, že moja takáto komunita je trošku taká precitlivelá na, na nejakú akože dôvernosť prejavov. Ale zase na druhej strane hm, téma to asi je, tak poďme najprv k tomu. Uh, ty nejak vôbec ako v princípe vnímaš tento typ povinnosti v týchto vzťahoch medzi, medzi politickými poradcami a politikmi? Bez toho, aby bez toho aby implicitný, bez toho aby bol daný na papier pod hrozbou zmluvných pokút.*“

Rado Baťo: „*Áno jasné, jasné, že ho vnímam a, a povedal by som že, že vlastne som si ani nikdy nemyslel, že by som takúto knihu napísal. Ale mne sa, mne sa potom zdalo a nemyslím si, že som v tom sám, že slovenská politika sa dostala do takého zlého bodu, a do takého zlého stavu, že sa mi zdalo dôležité pomôcť pochopiť, čo sa to vlastne za posledných desať rokov stalo a mal som tú výhodu, že pri mnohých veciach som bol. A mám pocit, že tento záujem ako*

keby rozšíriť diskusiu o príčinách smerovania slovenskej politiky, uh, je podľa môjho presvedčenia v tomto prípade väčší než, než nejaká prehnaná ohľaduplnosť, ohľaduplnosť k mojím, mojím, mojím bývalým uh, takpovediac nadriadeným. Zároveň, zároveň som si bol samozrejme vedomý rizika a vedomý aj toho, že to môže vyvolať debatu o tom, že, že do akej miery je to vôbec vhodné a nevhodné a mám na to, neviem či je najlepšie, ale mám na to odpoveď a tá odpoveď znie, že no veď aj novinári píšu knihy, v ktorých často aj z anonymných zdrojov vynášajú takpovediac informácie zo zákulisia, ktoré by možno... vynášané byť nemali a neviete, aké sú motivácie, kto sú tie zdroje a prečo to tým novinárom hovoria. A ja som si povedal, že mojou výhodou v tomto prípade je, že to robím pod svojím menom. Všetci vedia, pre koho som pracoval, všetci vedia a v tej knižke si prečítajú, aký som mal vzťah, čo som si myslel o tých udalostiach, ktoré opisujem. Všetci vedia, v akom som bol vzťahu s ľuďmi, ktorých tam spomínam. To znamená, že zdalo sa mi, že v takomto prípade je to férová hra. Ísť s kožou na trh. A, a samozrejme najväčšia obava vždy je, že môžete napísať rôzne typy memoárov. Môže to byť sebastredná, nejaká exhibícia, kde sa sústreďíte iba na seba a, a budete sa snažiť dokázať svetu, akí ste skvelí. Alebo sa pokúsite, povedal by som, he, urobiť nejakú psychohygienu tých rokov v politike, ktoré ste absolvovali a podeliť sa o ňu s čitateľmi a zároveň aj s nejakým takým kriticko..., verím, že aj trochu analytickým pohľadom na to, čo som robil. A, a mám pocit, že tento druh literatúry na Slovensku veľmi chýba. On je bežný, on, on je úplne bežný v Spojených štátoch, hocikde inde vo veľkej Británii a samozrejme vždy vydanie takejto knižky sprevádzajú kontroverzie, a tak ďalej. Na druhej strane, uh, myslím si, že, že knihy tohto typu nám pomáhajú lepšie pochopiť, čo sa deje v spoločnosti a čo sa deje v politike.“

10:30 Moderátor: „Ale je to bežné aj špecificky, akoby pre, pre politických poradcov, lebo však dobre, máme knižky od Jannisa Varufakisa, ktorý akoby vynášal z rokovaní, ale, ale to je trochu iné, pretože tam akoby išiel s kožou na trh. On...“

Rado Baťo: „Áno.“

Moderátor: „... Ako keby že on bol ten človek, ktorý niesol politickú zodpovednosť za Grécko, a až kým ju neniesol. A, a on vynášal nejaké informácie, a, ale toto je akoby že špecificky, špecificky že tvoj ako, ako úradnícky vzťah, uh, k tomu, čo sa dialo a to mi príde akoby to trochu iné, že ty si vlastne, že vo výkone tejto funkcie si akoby v zákryte toho politika, ktorý znáša všetku zodpovednosť od dnes už bežného hejtu až po, až po nejakú relevantnú mieru kritiky a, a námahy. A, a z tohto zákrytu, akoby že, že vyštaruješ do ofenzívy, vieš že z toho závetria s tým, že zverejníš vlastne tie informácie, na ktoré si nemal nejaký predošlý, uh súhlas. Toto mi príde ako trochu iná info a neviem možno ho poučíš, že možno zahraničí skupín, do ktorých bežne akože zverejňujú veci.“

Rado Baťo: „Áno, áno, členovia a členovia všetkých amerických administratív a blízki spolupracovníci amerických prezidentov zverejňujú životopisy, dokonca fotograf bieleho domu zverejnil svoj nejaký memoár.“

Moderátor: „A nie až tak trochu akoby pred smrťou?“

Rado Baťo: „Nie, nie sú to, dnes, dnes máme memoáre, dnes máme memoáre z obdobia Trumpovej administratívy. Máme memoáre z obdobia Obamovej administratívy, Bushovej administratívy. Máme memoáre z obdobia New Labor vo Veľkej Británii, to znamená, že nie je to až také neoblíbené... Samozrejme je to vždy uh, povedal by som korčuľovanie na tenkom ľade.“

Moderátor: „Dobre, tak potom poďme akoby k tomu odôvodneniu, lebo ty ako si reagoval je, že vám spôsobil, že sa celkom šikovne a rozumne vysporiadal z tou, s tou otázkou toho vzťahu k tomu človeku, hej nejaký v nejakom zmysle. Proste ako to ja čítam, tak proste hovoríš to Ivete Radičovej alebo Andrejovi Kiskovi, že pozrite, verejný záujem tu prevážil, vy si to nejak

vyhodnoťte, hej? A, a tento rozmer podľa mňa až tak zaujímavý nie je, lebo, lebo to je proste medzi vami. “

Rado Baťo: „Áno.“

Moderátor: „Ale potom je to akoby ten všeobecný verejný rozmer. Že či trošku nech si akoby v nejakom zmysle travič studní tou knihou v tom zmysle, že ukazuješ, ako sa klobáska robí a že vlastne ľudia, ktorí sú aj v aktívnej politike ešte dodnes. Alebo že tá kniha je veľmi aktuálna, že ukazuješ, že, že veci, ktoré sa zdajú, že sú výsledkom nejakých komplexnejších procesov, môžu byť akože z lenivosti jedného, z nedostatočnej informovanosti druhého, nao..., naopak z nadmernej ambicióznosti tretieho a že je to vlastne, že či neposilňuješ taký dojem, že politika je vlastne len taká divná hádka, ktorá nemá pravidlá, nemá žiadne rámce a, a tak. “

Rado Baťo: „Ja si myslím, že dovoľm si tu nesúhlasiť. Myslím si, že je to skôr naopak. Uh, podľa mňa je veľmi dôležité aj pre voličov, aj pre rozvoj a poviem to možno vznešene, ale stojím si za tým občianskej spoločnosti, aby lepšie rozumela politickým procesom, aby lepšie rozumela, ako sa politici rozhodujú, prečo sa politici rozhodujú. Pretože, pretože uh, veľmi častá predstava o politike uh medzi, medzi, medzi normálnymi voličmi je, že je to nejaká dopredu daná pánska hra, ha, na ktorú oni nemajú žiaden vplyv a všetko je to tam dajakým spôsobom premyslené a robia si, čo chcú. A v skutočnosti, to čo aj tá moja skúsenosť, ktorú sa snažím preniesť aj do tej knihy ukazuje, že politika je oveľa viac chaotická, oveľa viac náchylná na vlastne veľmi náhodné výkyvy a reakcie na to, čo vám deň alebo funkcia alebo, alebo náhoda prinesie do cesty. A že tí politici veľmi často vlastne nie sú veľmi pánmi ani svojho vlastného osudu. Len reagujú a snažia sa sami nejak vysomáriť z toho, do akej, do akej pozície sa dostali a čo si s ňou počať. A myslím si, že je to dôležité aj preto, že na Slovensku sa veľmi ľahko a rozumiem dôvodom, prečo veľmi ľahko usádza uh, najmä v súvislosti s tým večným dlhotrvajúcim súbojom medzi povedzme SMER-om a Robertom Ficom na jednej strane a jeho súpermi na druhej strane, taký ten príbeh o tom boji dobra so zlom a že, a že vlastne uh, tí dobrí majú už polovyhraté len preto, lebo sú dobrí a preto, a preto vlastne už ani nič veľmi ostatné nemusia robiť, lebo to, že sú dobrí ako keby stačí, stačí, že stoja na dobrej strane histórie. A moja skúsenosť je, je opačná. Ja rád robím s dobrými ľuďmi v zmysle, zmysle tom, že s ľuďmi, ktorí to myslia dobre s krajinou a, a iste je v každom politikovi nejaký osobný záujem, nejaká túžba po moci, ale že v zásade, ich hlavnou motiváciou je nejakým spôsobom pomôcť. Lenže problém je, že to je strašne málo. To je strašne málo najmä v situácii, keď proti vám stoja profíci, ktorí možno, ktorí možno sú až vyklonení na až príliš vyklonení na tú opačnú stranu motivácie a to je naozaj z nejakej túžby po moci alebo, alebo, alebo po obohatení. “

Moderátor: „... prepáč lebo tu ťa práve vrátim k tomu, lebo však to je základná téza tvojej knihy. No a no dobre, ale takto sa presne vrátim k tomu, že, že možno keby Erik Tomáš niečo alebo Bednár niečo zverejnili, tak by sme videli, že v skutočnosti ani tí v úvodzovkách profíci, nie sú takí profíci, a to čo si urobil ty, že sa proste, že jednostranne sám za seba rozhodol, že ja teraz zverejním akože pozadie týchto, najmä nielen, najmä týchto troch politikov, tak, tak ich si dal akoby do, že, že vieš, že ty si vlastne vystavil v nejakom zmysle do neférovej súťaže. Lebo my im vidíme akoby že na spodné prádlo a, a proti nim teraz vystupuje niekto, kto, kto môže úplne pohodlne hrať toho profíka, pretože o jeho spodnom prádle nikto knižku zatiaľ nenapísal. “

Rado Baťo: „No tak zas na druhej strane o SMER-e a o povedal by som o, o najmä v súvislosti s korupciou bolo publikovaných niekoľko knižiek... O Igorovi Matovičovi bolo publikované niekoľko knižiek... “

Moderátor: „Sedí, ale nie zvnútra a to nie sú také, že neschopnosť. Toto nie sú také že nekompetencia, ale to sú také, že dobre naolejovaný korupčný stroj a práve akože jedným z tých Claim to Fame Smeru je často to že, že, že proti nim stojí akože, že nejaká banda

amatérov a tento naratív podľa mňa tá knižka posilňuje a teraz že, že tvoj argument je čo, že okej, ono to tak je.“

Rado Baťo: „No ono to tak je a ja sa v knihe snažím vysvetliť, že prečo to tak je. Ved' uh, ved' uh, s výnimkou vlastne úspešných volieb Andreja Kisku v roku 2014. A s výnimkou uh, porážky Roberta Fica vo voľbách v roku 2020, kde teda uh, tí víťazi, ktorí nakoniec zostavili vládu, nepožívajú práve moje sympatie a nemám ich uh, neradím ich do politického spektra tých, ktorí to myslia dobre. Uh, tak v skutočnosti tí dobrí takzvaní, uh, poväčšinou v tých voľbách prehrávali. A, a myslím si že je to jeden z dôvodov, prečo vlastne si trúfam povedať, že Slovensko má z hľadiska nejakého rozvoja krajiny za sebou stratené desaťročie. A možno to už bude aj viacej rokov, pretože, pretože bez ohľadu na to, čo si kto myslí, no za tie posledné tri roky sme sa tiež bohviekam neposunuli. A navyše, navyše táto vláda, ktorá dnes je vládla spôsobom, že vlastne dnes sa teší zlomku popularity, ktorú mala pred tromi rokmi na začiatku volebného obdobia. To znamená, že niečo v tom vládnutí nezvládla, pretože ten pád je tak strmý, že taký strmý pád vlastne naposledy možno zažilo SDKÚ v roku, v roku 2012 vo voľbách po tom, čo padla Radičovej vláda. Čiže, čiže tá moja kniha ako keby neodhaľuje to, že sa tej takzvanej lepšej politike nedarilo. Jej sa nedarilo. Ja sa snažím uh, ja sa snažím v tej knihe vysvetliť, prečo to tak bolo.“

Moderátor: „... že prečo, prečo hej, hej. A teraz otázka je že, že presne to, že tým, že to robíš akoby spôsobom že, uh že, že tvrdíš aspoň pri niektorých politikoch, že mali povedzme to eufemisticky trošku, akoby že veľkú nechť prispôbiť sa nejakým politickým pravidlám a politickým štruktúram. Uh, tak že, že prvá námietka, že či tak jedno spektrum nevystavuješ nejaký, v nejakom zmysle neférovej súťaže, nejakej neférovej nevýhode, ktorou, ktorou ona potom ťažko môže dobiehať, keď z tej druhej strany nikto príliš akoby že z vnútra tie životopisy nezverejňuje. A, a druhá námietka, taká tá ako, akoby že, že naklonená rovina, že keby sme takýchto Radov Baťov ho mali z každej strany jedného, dvoch, či by tá spoločnosť vyzerala politických gramotnejšie.“

Rado Baťo: „Chcem veriť, že áno, to je odpoveď na tú, na tú druhú časť otázky a tá prvá časť otázky. Som presvedčený o tom, že...“

Moderátor: „... že či si s dobrým úmyslom, no vlastne nepodrazil stoličku, predsa len pod tými lepšími ľuďmi.“

Rado Baťo: „Nemyslím si, pretože, pretože uh, tá moja obava, ktorú, ktorú ja dnes mám voči, voči slovenskej politike je, že tie chyby sa opakujú. Že to ponaučenie, že to ponaučenie sme si nevzali, pretože sme tak trochu, tak trochu zabudli na to, že to neni len o morálnej prevahe, alebo o tom, že sme presvedčení o tom, že zastupujeme to lepšie v slovenskej politike. Mám pocit, že dnešná generácia ako kebyže nástupcov Andreja Kisku alebo Ivety Radičovej v tej časti politického spektra, o ktorom píšem, tie chyby opakuje. A navyše, navyše ich opakuje s hráčmi, ktorí napriek, môžem sa snažiť byť k nim akokoľvek zhovievavý, ale podľa mňa, podľa mňa majú oveľa nižší výtlač, než mala kedysi Iveta Radičová alebo Andrej Kiska. To znamená, že opakujeme tie isté chyby so slabšími hráčmi a ja sa veľmi bojím, že ten výsledok bude ešte horší.“

20:25 Moderátor: „Uhm, dobre a potom ešte taká tretia línia v tomto, v tomto prvom vlákne debaty. Máš ty ako nejaké principiálne vnímanie morálky? Máš niečo, že proste, že toto nie? Lebo to ešte také tretie vnímanie toho problému, že bez ohľadu teraz na to, že či tam bol verejný záujem, nebol verejný záujem. Nakoniec vyhodnotenie, vyhodnotenie verejného za..., záujmu je často sú objektivizované, čiže často ako že každý máme rozdielnú predstavu o tom, čo verejný záujem je. Máš niečo proste také, že, že okej, že toto, toto by som nikdy nepovedal, alebo toto by som nikdy nezverejnil, alebo v politike by som toto nikdy neurobil?“

Rado Baťo: „Jasné že mám.“

Moderátor: „... len a krátko dopoviem, že tá výhrada by mohla byť, že problém je to už vôbec len pre to, že si proste akože úvodzovky išiel na červenú. Či si šiel na červenú o dvanástej v

noci, kde nikde nebolo nikoho. Proste porušil si nejaké akoby že tebou aj uznané implicitné pravidlo a teraz že či ľudia, ktorí porušujú implicitné pravidlá, ktoré sami navonok uznávajú, majú mať miesto v slovenskej verejnej diskusii.“

Rado Baťo: *„Majú, pretože majú ho v svetovej politickej diskusii alebo v politickej diskusii v iných krajinách. A som presvedčený, že je to pre dobro veci. Uh, samozrejme, že ľudia ako ja a hovorím to úprimne, však každý čitateľ nech ma delí dvomi, tromi, uh, pretože áno píšem to zo svojho pohľadu, píšem to, píšem to tak ako som to ja videl. Na druhej strane sa neskrývam ani, ani to nie je nejaký anonymný pamflet, ani nič podobné. To znamená, že áno, kritická kniha podľa mňa potrebuje kritického čitateľa, aby to čítal kritickými očami a pozrel sa na to, že či, či sedí, o čom píšem z hľadiska aspoň tých základných udalostí, ktoré, ktoré a potom, či už s tou mojou interpretáciou súhlasí alebo nesúhlasí, je vec toho čitateľa. Samozrejme, bol by som rád, keby súhlasil. Ale mne, mne prišlo dôležité ten argument vôbec priniesť. Mám pocit, že mám pocit, že je to jediný spôsob, ako sa vyhrabať z toho, z tej ilúzie alebo z tej, z toho rozprávkového príbehu, že, že my sme dobrí a nemusíme byť až tak remeselne zdatní.“*

Moderátor: *„Chápem a dobre, tak zoberme si teraz nejaké že, že, uh, príkladmo hej nejaké veci, ktoré boli medializované a, a myslím z obsahu tej knihy. A že či naozaj slúžia tomu účelu, ktorému vravíš. Tak máme tam, máme tam tú historku s Ivetou Radičovou, ktorá proste vyznieva opäť eufemisticky povedané veľmi naivne, keď sa dopočuje o tom niekde na nejakom bruselskom summite, že, že má dôjsť k zbúraniu PKO. Tak najprv, najprv povol... zavolá ministrovi spravodlivosti a prepáč vnútra, keď ten nemôže poslať policajný zbor, tak zavolá dokonca ministrovi obrany, že či by tam neposlal armádu. Hej, tak, tak premiérka, ktorá volá ministrovi obrany, aby posielal armádu na developera, ktorý búra pozemok. To asi nie je dobré vysvedčenie a otázka je, že v akom zmysle to podporuje tú tvoju tézu? Uh, toto, toto, táto historka, ktorá dobre však teraz neriešime jej fakticitu, Iveta Radičová sa voči tomu nejakým spôsobom ohradila voči pravdivosti. Hej, to si asi nejak vydiskutujete, akokoľvek Ivan Korčok zareagoval a to neriešme, nechajme to stranou, ale ak to takto bolo a ty si to takto zverejnil, tak máme obraz premiérky, ktorá koná veľmi neštandardným spôsobom a, a, a kde je tam ten verejný záujem? Hej, že v čom sa, v čom teraz si máme, že to sa nedalo povedať bez toho? Všetak ten, tá pointa by sedela akože aj bez toho, aby som konkrétnom povedal, že v Bruseli, teda že ten prešlap bol takýto dielo to trošku akoby taký politický bizár, až hej?“*

Rado Baťo: *„No ale práve podľa mňa to je jeden z dôvodov, pre ktoré je potrebné diskutovať aj o takýchto veciach, lebo ja som a myslím, že ani v tej knihe nespochybňujem dobrý úmysel. Ale dobré úmysly nestačia, keď používate nesprávne prostriedky. A myslím si, že aj my uh, my myslím my z nášho politického spektra si občas musíme pozrieť pravde do očí a, a povedať si, že, že tadiaľto cesta nevedie. A, a to je to, prečo som to, prečo som o tom hovoril a prečo som to chcel ukázať. Že, že na jednej strane zapálený politik, ktorému ide o dobrú vec, ktorý si vyberie až áno bizarný spôsob riešenia situácie a to nie je dobré. To nie je dobré v žiadnom, v žiadnom uh, povedal by som vesmíre a myslím si, že by sme sa mali vyvarovať týchto skratiek. Pretože, pretože to je presne veľmi často a veľmi často je to tak, že, že robiť nejaké veľmi komplexné, systémové a tak ďalej, a tak ďalej zmeny je hrozne náročné, v zásade nudné a na konci dňa to až tak veľmi nikoho nevzrušuje a nezaujíma. A preto sa politici veľmi často uchylujú k skratkám, ktoré ale v skutočnosti problém neriešia, akurát vytvárajú nejaký iný typ problému a myslím si, že je dôležité o tom hovoriť. Mám pocit, že mám pocit, že a vždy som bol človek, ktorého, ktorého podstatne viacej zaujímali nejaké... systémové komplexné zmeny.“*

Moderátor: *...ale, ale dá sa toto vôbec nejak akoby, že reálne tento problém, na ktorý poukazuješ, to sa dá nejak reálne vyriešiť? Lebo každý človek, kto vstúpi do politiky asi, asi nemá zmysel si myslieť, že do politiky vstúpi nejaký že, že hm, obrúsený diamant. Proste človek, ktorý nemá žiadne slabosti... Proste vstupujú tam ľudia a tí ľudia sú generovaní populárnym vôtom, čo je z podstaty veci, akože že to nie je meritokratické elitistické, čiže ako tam budú rôzni ľudia s rôznymi slabosťami a teraz že, že ty si použil nejakú slabosť toho*

politika, tej političky na to, aby si reflektoval nejaký princíp, ale, ale ten princíp vôbec my vieme naplniť? Akoby že, že, že, lebo, lebo hovoríš, že na druhej strane sú nejakí profesionáli dobre tak ale my dvaja vieme, že však po Bratislave sa o týchto takzvaných profesionáloch, hej sa šíri akože od alkoholizmu cez ja neviem čo, akože miliarda všelijakých takýchto vecí, akurát ich nemáme takto plasticky zobrazené z jednoduchého dôvodu, že tí, čo tam sedeli si nikdy nepovedali, že napíšu o tom knihu, hej? “

Rado Baťo: „Rozumiem. Na, na druhej strane asi, asi mi nemôže nikto vyčítať, že by som sa o tých súperoch vyjadroval v tej knihe v nejakom pozitívnom zmysle a pekne. Myslím si, že tá kniha je podstatne kritickejšia k SMER-u a k Robertovi Ficovi než je kritické, než je kritická k Ivete Radičovej alebo k Andrejovi Kiskovi ... ale, ale... “

Moderátor: „... ale to má inú váhu, to má inú váhu, lebo ty si voči nim kritický externe, to nikoho neprekvapí... “

Moderátor: „... ale to v zmysle to proste do živého. “

Rado Baťo: „No dobre, ale teraz, teraz východiskom... z tejto situácie je..., že ak nebudeme reflektovať ani my, pretože nechce reflektovať... druhá strana. “

Moderátor: „Nie, nie, otázka stála tak, že či si to nevedel urobiť aj bez týchto konkrétnych anekdot, ktoré tú knižku asi predávajú. “

Rado Baťo: „Nevedel, nevedel, pretože, pretože pre mňa tie, vyberal som také anekdoty a také povedal by som príbehy, ktorými som sa snažil tú moju pointu, ako kebyže zosilniť, potvrdiť, vysvetliť na konkrétnej situácii a áno, ja som nepísal vedecké pojednávanie. Písal som populárnu knihu. Uh, mojím záujmom je, aby si ju prečítalo čo najviac ľudí, ale pri výbere tých takzvaných historiek som mal samozrejme, že veľmi, veľmi prísnu hranicu a to je, že v žiadnom prípade nebudem zasahovať do súkromia tých osôb. Nebudem rozoberať nič, čo by sa v zásade týkalo, ich súkromia a hrabať sa v tom. Uh, a bol som svedkom mnohých vecí, pretože keď ste veľmi blízko politikom, tak s nimi tak trochu žijete, ha v dobrom aj v zlom a, a prežívate s nimi aj ich súkromný život. Ale tam bola hranica, do ktorej som povedal, že v žiadnom prípade nepôjdem. A na čo som sa sústredil boli naozaj veci, ktoré sa týkali robenia politiky. A ešte sa vrátim k tej tvojej otázke, pretože ty si sa pýtal, že vlastne že, že aj tak vlastne nikdy nebudeme mať dokonalého politika. Nebudeme mať. Ale, ale to čo sa snažím kričať v tej knihe je, že bez ohľadu na to, či, či ste predtým boli skúsení neskúsení, odkiaľ pochádzate, tak keď vstúpite do politiky, prosím vás, učte sa remeslu... “

Moderátor: „Mhm. “

Rado Baťo: „... nepohrdajte ním, neuverte sami v seba v zmysle, že stačí, že som dobrý, učte sa remeslu a to, že to nebude mať dokonalé výsledky, je jasné. Nikdy nedosiahneme dokonalé výsledky, ale keď sa budú tí politici chcieť remeslu naučiť, tak tie výsledky budú lepšie. “

Moderátor: „Dobre, no my si dáme pesničku, ale ešte pred ňou teda ja sa ťa musím ešte trochu zastať, lebo aby to zase nevyzeralo tak, že ja sa priznám, že z tých mediálnych rozhovorov som mal tiež trochu dojem, že budem nahnevaný na teba na tú knihu. Za toto narušenie tej dôvernosti. Ale ako si ju čítam, musím povedať, že, že skôr mi to príde, že v skutočnosti je tá knižka z drvivej väčšiny tvojím pozorovaním politiky a že toto je naozaj veľká menšina toho. Teraz neviem, či som ti urobil dobre, alebo že poškodil, lebo zase hej to je ten kontent, pre ktorých si tú knihu asi mnohí kúpia. Na druhej strane že, že zdá sa mi, že to nie je až také zlé v skutočnosti akoby, že pokiaľ zoberieme nejakú mierku. “

Rado Baťo: „Ako, nie naopak, akože ja som ja som rád, že, že ten dojem máš, pretože mojím cieľom nebolo vydať zbierku historiek. Mojím cieľom bolo ponúknuť pohľad insidera a názor insidera na to, čo sa stalo. “

29:55 Moderátor: „Dobre, tak dáme si teraz ... a potom si dáme ešte Edovho syna. No a potom sa k vám opäť prihlásime túto s Radom Baťom. “

38:00 Moderátor: „Vitajte späť v rámci Chrobák v hlave. Moje ... meno je Jakub... moje meno je Jakub Jošt a dnes sa rozprávame s Radom Baťom, ktorý teda vydal knižku, a už druhú a táto druhá sa volá Hrobári slovenskej politiky. No ja by som nadviazal na ešte, ešte na takú statusovú vec, teda ešte, ešte chvíľku sa uh, pridržíme pri tebe. A, a to je niečo, čo ma zaujíma, lebo vy, vážení poslucháči a poslucháčky možno neviete ak nie ste úplne v takom bezprostrednom kontakte s politikou, ale v politike existuje taká, taká neformálno-formálna funkcia spin doktora. Čiže ľudia, ktorí akoby zabezpečujú vzťah s médiami, keď ste videli seriál Borgen, tak to bol ten pekný vysoký mladý muž, ktorý tam zabezpečoval kontakt premiérky s, s, uh, s médiami a to sú často ľudia, ktorí v nejakom, nejakom rozsahu aj predurčujú trošku tú politiku samotnú. No a mne sa tak zdá, že, že takou takým veľkým aktívom spin doktora. Uh, teraz myslím mimo toho, toho samotného výkonu svojej funkcie je že, že mať, mať taký akoby exkluzívny prístup k tomu politikovi, alebo ak ho náhodou nemá, tak aspoň efektívne predstierať, že ho má, že to je veľmi, veľmi silná mocenská pozícia. A, a je tu debata, že do akej miery vlastne ty si spin doktorom bol a do akej miery vlastne títo ľudia majú reálne moc nad tými, nad tými politikmi. Lebo je nejaká nie jedna extrémna hranica, že žiadny, že proste ten politik je neriadená strela, ktorý si robí, čo chce, ako chce. A potom je taká druhá extrémna pozícia, že vlastne to sú všetko nejaké bábky, ktorí počúvajú svojich PR poradcov a vlastne akože bez nich sa, ani si ani si neľknú, a že tí PR poradcovia to je, to je ten zbor kardinálov Richelieu, ktorí akože o všetkom rozhodujú. Tak toto je podľa teba Rado ako?“

Rado Baťo: „Nemajú moc, ale majú vplyv.“

Moderátor: „Uhm.“

Rado Baťo: „A podľa mňa medzi týmito dvoma vecami je rozdiel. Mať vplyv znamená, že naozaj máte veľmi blízko k politikovi, ktorý si vás platí za to, aby ste mu radili. A pokiaľ je schopný a ochotný vás počúvať, tak vás aj počúva. Ale taká predstava, že nejakí ľudia v pozadí proste na, na, na paličke ovládajú politiku, ktorý potom len papagájuje to, čo mu niekto iný napíše, je úplne mylná. Pretože na to, aby ste, na to, aby ste v sebe našli, uh, už nech je to čokoľvek, či už, či už drive, alebo či už energiu alebo aj ego, aby ste sa postavili pred ľudí a povedali aj ja som ten, ktorý vás povedie. Tak na to naozaj potrebujete mať dostatočne silnú osobnosť na to, aby ste si potom nenechali so sebou mávať nejakými ľuďmi z pozadia. Nie je to tak. Niekedy si želim, pri mojej práci som si niekedy želim, aby to bolo také jednoduché, že len zatiahneme šnúrkou a politik spraví, čo chceme. Moja skúsenosť je opačná, že, že na to, aby ste si presadili nejakú radu, alebo aby ste presvedčili toho politika o nejakej pravde o niečom, čo si myslíte, že by mal urobiť, pretože, pretože mu to pomôže alebo je to správne. Na to sa musíte veľa nadrieť. Stojí to veľa presvedčania. Stojí to veľa hádok, stojí to veľa, povedal by som veľmi os..., ostrých stretov s tým politikom a, a, a je už potom na tých politikoch, že akým typom ľudí sa obklopujú. Uh, ja som nikdy nebol, povedal by som, že uh, taký ten jednoduchý, jednoduchý tip na spoluprácu v zmysle, že ja som vždy za časť mojej práce považoval aj to pohovoriť tým politikom veľmi nepríjemné veci veľmi ráznym spôsobom. Vždy som bol presvedčený o tom, že toto je najlepší spôsob, ako ja im dokážem slúžiť, a ako dokážem pre nich pracovať. Nie že im budem prikyvovať, ale že im budem protirečiť v tých prípadoch, keď si myslím, že im treba protirečiť. Takže nie, nie, určite spin doktori, poradcovia a stratégovia majú vplyv, ale nemajú moc.“

42:05 Moderátor: „Uhm, dobre a dobre. Túto otázku zatiaľ nechajme tam a teraz poďme teda k tomu verejnému záujmu, ktorý tá kniha sleduje, ktorým, ktorým si vlastne vydanie teraz v neutrálnom zmysle slova obhajoval. Uh, čo sú tie, čo sú tie kvality, ktoré si politik, ktoré sa politik musí začať učiť, keď vstúpi do politiky? Lebo, lebo taká, taká bežná predstava opäť je, že, že ty niekde prídeš a maximálne riešiš niečo typu, že ako hovoriť v televízii veci aby, aby zazneli a že sa proste pridržáš nejakých päť poučiek typu, že zopakovať nejaké štyri talking

pointy stále dokola, aby sa akože dostali do povedomia ľudí, že niečo takéto jednoduché. Ale čo je to potom to naozajstné politické, ktoré sa má politik učiť, aby, aby, aby teda nekončili aj, aj snahy dobrých ľudí s dobrými záujmami navnivoč.“

Rado Baťo: „Prvá vec je disciplína...“

Moderátor: „V akom zmysle?“

Rado Baťo: „... politika je, nie je improvizácia v zmysle, že v skutočnosti je to tak, že keď politik ide pred verejnosť a niečo je niečo hovorí, keď ide na rozhovor k novinárovi, keď ide do televízie do diskusie tak uh, oveľa viacej to má byť dopredu naaranžované vystúpenie, než nejaká, nejaká improvizácia na mieste v snahe povedal by som odpovedať na otázky, ktoré uh, ktoré mu prídu do cesty. Uh, myslím, že je to pripisované Henrymu Kissingerovi a tá jeho slávna veta znela, keď predstúpil pred novinárov a povedal im, že no aké sú vaše otázky na moje odpovede? Tak myslím si, že to je ten prístup uh, k politickej disciplíne, čo sa týka komunikácie. Ten politik musí byť pripravený dopredu, musí dopredu očakávať, čo sa ho ľudia budú pýtať a musí byť pripravený dopredu na to, na tieto otázky odpovedať. Čiže disciplína v komunikácii podľa mňa, že hrozne dôležitá vec. Druhá...“

Moderátor: „Prepáč, áno tak pristavme sa pri tomto uh, z takého praktického pohľadu, to čo zahŕňa, akoby že, že ako veľmi namáhavé to je, ako veľa stojí na to pripraviť sa na diskusiu.“

Rado Baťo: „... je to, je to mimoriadne namáhavé...“

Moderátor: „A čo sa stane, keď to neurobíš?“

Rado Baťo: „Je to mimoriadne namáhavé aspoň spočiatku, pretože to ide ako keby že proti prirodzenému, prirodzenému spôsobu komunikácie normálneho človeka. Že, že, že vaša, vaša tendencia, tendencia prirodzená je, že byť vž..., pokúsiť sa vždy byť nejakým spôsobom originálny, proste pokúsiť sa vždy priniesť nejakú novú odpoveď, domyslieť ju na mieste a politika je úplným opakom. Politika je umením stokrát povedať to isté na, na rôzne spôsoby na to, aby ľudia pochopili, čo chcete, čo sa sna..., čo im ponúkate, čo sa snažíte presadiť sa musíte naučiť vlastne opakovať. Do nemoty, opakovať, že ste z toho unavení, že sa vám to už nechce hovoriť a to je veľmi ťažké si na to zvyknúť. A mnohí politici na Slovensku trpia na to, že vlastne tejto sebadisciplíny sa nenaučili. Alebo, alebo sú niekedy unavení a vybočia proste z toho rámca tej disciplíny a väčšinou to potom prináša problémy, lebo výsledkom je potom, že tresnú niečo, čo potom oľutujú, pretože je z toho škandál, pretože je z toho zrazu nejaká kauza, pretože sa toho chytia vaši súperia a roznesú vás z..., za to na kopytách to znamená disciplína v komunikácii.“

Moderátor: „Uhm.“

Rado Baťo: „Možno som mal začať inou, pretože toto považujem za ešte oveľa dôležitejšie je to triviálne, ale žiaľ nie až tak časté v slovenskej politike. Podľa mojich skúseností musíte vedieť, čo chcete. Musíte vedieť, musíte vedieť, aký máte cieľ. Musíte vedieť, kam smerujete. Čo je vašim cieľom a ten cieľ? Nech už si ten politik určí, aký chce, ten cieľ môže byť pokojne, chcem byť najpopulárnejší človek v krajine. Ja by som chcel, aby mohli, mali politici aj vyššie ambície, že chcem niečo zmeniť v krajine, ale musia mať tú ambíciu. A paradoxne pre mňa jednou z tých uh, povedal by som skúseností, ktoré, ktoré sú nie až také pozitívne je, že práve toto veľmi často chýba aj u ľudí, ktorí majú dobré úmysly, pretože majú len veľmi hmlistú predstavu o tom, čo vlastne chcú. Oni nejakým spôsobom chcú. Jedni chcú robiť reformy, iní chcú pomáhať ľuďom, ďalší chcú zabezpečiť, ale, ale, ale nakresliť si ten plán a tú cestu, ako sa dostanem od tohto sľubu k nejakým výsledkom, to väčšinou býva veľmi ťažké. A, a žiaľ, príliš často sa nechávajú len tak fackať realitou a unášať ako nejakým sledom udalostí namiesto toho, aby jasne vedeli, čo chcú. Toto napríklad, keď mám byť veľmi konkrétny, bol jedným z najväčších problémov a opisujem to aj v knihe Andreja Kisku. Ja o jeho dobrých úmysloch dodnes nepochybujem. Ale tie svoje dobré úmysly nikdy nepretavil do normálneho zrozumiteľného politického plánu, ktorého by sme sa aj my ako ľudia, ktorí preňho pracovali, dokázali chopiť a dokázali mu pomôcť ten plán naplniť, lebo sa veľmi ťažko robí akákoľvek

politika a veľmi ťažko sa robí to spin doktorstvo, keď vlastne neviete, čo vás na konci čaká. Že či to má byť, či to má byť reforma zdravotníctva, alebo znovuzvolenie za prezidenta v druhom funkčnom období. Proste reforma zdravotníctva v zmysle, že chcete z pozície hlavy štátu ovplyvniť, ako keby verejnú mienku tak, aby ste dotlačili ja neviem vládu do nejakých reforiem. A pokiaľ toto nemáte, alebo máte o tom len veľmi hmlistú predstavu, tak vám vlastne niet pomoci.“

Moderátor: „A čím to je? Čím to je, že, že nejakí politici majú s týmto problém? Lebo ono by sa zdalo, že to je pomerne kontraintuitívne, pretože, keď človek vstúpi do politiky, zrazu od neho všetci niečo chcú. Ergo, tých cieľov sa ponúka strašne veľa..., hej že čo dokázať.“

Rado Baťo: „Ja, ja si myslím že, že jedným z tých dôvodov je, že veľmi podceňujú politiku.“

Moderátor: „Uhm.“

Rado Baťo: „Že, že? A to je obzvlášť, to je obzvlášť v prípade pre mňa je špeciálna sorta sú podnikatelia, ktorí vstupujú do politiky, pretože oni každý jeden z nich na Slovensku vstupoval do politiky s tým, že štát bude lepšie fungovať, keď sa bude riadiť ako firma. A tiež nie úplne presne vedeli, čo tým myslia. Ale mali predstavu, že však ja som super manažér a keď som, keď som vedel založiť úspešný biznis, tak predsa nemôže byť problém nejaká skostnatelá štátna správa a tam keď prídem, tak vymeníme ľudí, budú tam dobrí ľudia a pôjde to samo. Politika má iné pravidlá. Politika nie je riadenie firmy niekde v závetri. Politika je dennodenný boj pred očami verejnosti s množstvom súperov a nečakaných udalostí. To znamená, že to hrubé podcenenie uh, vlastne toho, čo politika znamená je problém. Iným problémom sú napríklad experti... pretože veľmi ťažko sa, to je opäť jedna z vecí, že, že...“

Moderátor: „... normálne si mi akože zobral, zobral tému, prvýkrát za dnes, lebo to som sa ťa presne chcel spýtať, že či v rovnakom garde nevnímaš, akoby aj problém niečo, čo by sme nazvali, že experti teraz myslíš, lebo to čo mne napadlo bolo, že experti akoby že na verejné politiky.“

Rado Baťo: „Áno.“

Moderátor: „Že proste že policy ľudia, ktorí, ktorí majú vo veľkej miere detailu premyslené, že čo ako by sa malo robiť, ale proste na tej policy nazvime to, že neziskovk..., neziskovkovej úrovni a potom príde akože nejaká politická špinavá realita. Ale tak prepáč, nechám ťa, nechám ťa hovoriť.“

Rado Baťo: „Áno, áno, inak popisuješ to vlastne veľmi presne. Že, že jedným, jedným z takých omylov, myslím si, že verejnej diskusie na Slovensku je, že volanie po tom, že v tých kľúčových politických funkciách majú byť odborníci. A aby mal, som nebol pochopený zle. Je strašne dobré, he, keď je minister zároveň odborník a rozumie policy a má premyslenú, premyslenú reformu, a má premyslené všetko, ale je mu to nanič, ak nevie robiť politiku. Ak sa nevie zorientovať v tom chaose a mocenských hrách, a ak nie je schopný presvedčiť ani len poslancov vlastného klubu, o tom, že je niečo potrebné urobiť, tak je mu celá tá jeho expertná úroveň nanič. Pretože, pretože, pretože proste dobrý basketbalista ešte nemusí byť úspešný bejzbalista, ako nám ukázal príklad Michaela Jordana. To znamená, že toto je ten problém. Toto, toto je presne ten problém, že sa podceňuje politika ako taká, ako remeslo, ktoré má nejaké zákonitosti a ktorému sa tiež musíte naučiť. Preto ja si myslím, že do politiky patria politici. A to, že sú to experti zároveň, to, že sú to múdri ľudia a to že sú to ušľachtilí ľudia, tak to je bonusom a zároveň ako je to aj niečo, čo, čo je, by bolo lepšie keby si voliči vybrali takýchto ľudí ako nejakých proste lemplov a zločincov. Ale to neznamená, že keď ste expert, že budete v politike úspešný.“

50:52 Moderátor: „Uhm, a keď si povedal že politika, tak čo si tým myslel? Lebo už sme z toho odstránili niečo ako takú manažérsku úroveň tými podnikateľmi. Odstránili sme z toho niečo, ako ten vlastne policy obsah. Čo tam ešte zostalo? Čo je tá politika samotná, o ktorej ty hovoríš?“

Rado Baťo: „... okrem, okrem disciplíny v komunikácii je to pre mňa poviem to možno tak príliš zložito, ale je to pre mňa schopnosť šikovne investovať politický kapitál. Ak sa dostane človek do vysokej ústavnej funkcie, napríklad do pozície premiéra alebo prezidenta, dostal sa tam preto, lebo požíva nejakú vyššiu a mnohí aj veľmi vysokú dôveru verejnosti. A on podľa mňa túto dôveru, túto svoju popularitu musí vedieť používať tak rozumne, aby, aby dosiahol to, čo chce. To znamená vybrať si boje, ktoré za to stoja. Nemôžete bojovať na desiatich frontoch, nemôžete z pozície prezidenta ovplyvniť aj reformu zdravotníctva, aj to, aj to. Proste musíte si vybrať, musíte do toho investovať svoju energiu a použiť ten politický kapitál na to, aby za vami stála verejnosť. Lebo aj tí vaši súperia počúvajú na vašu popularitu. Počúvajú na to, že je iné, keď sa vám snaží niečo povedať politik s malým politickým kapitálom, nepopulárny a iné, keď sa vám niečo hovorí, keď vám niečo hovorí prezident so 70 percentnou popularitou. Ale dôležité, he, dôležité je ten politický kapitál používať nie ho strácať. Čo napríklad je podľa môjho názoru jedna z vecí, ktorú Andrej Kiska veľmi dobre robil v prvej polovici volebného obdobia a veľmi zle robil v druhej polovici volebného obdobia. V prvej polovici politický kapitál používal pri debate o utečencoch, pri diskusii o zdravotníckej reforme. Pri snahe izolovať fašistov po vstupe do parlamentu a tak ďalej. A tú istú popularitu v druhej polovici svojho volebného obdobia nepoužíval, ale strácal na kauzách na, na tom, že, že vlastne v kauze svojej osobnej uh, sa vlastne dostal do pozície osobnej bitky s Robertom Ficom, v ktorej ako keby odrazu všetky záujmy krajiny išli preč a vlastne celú svoju popularitu používal na to, aby sa, aby sa obhájil. A to už nebolo používanie politického kapitálu, ale strácanie.“

Moderátor: „Dobre, dá sa takémuto, dá sa, dá sa takejto situácii efektívne vyhnúť z pozície alebo dobre? Môžeme si zobrať možno ako príklad práve, práve tú situáciu Andreja Kisku, ale rád by som bol, aby to bolo všeobecne použiteľnejšie... to, čo sa budeme rozprávať. Uh, lebo to súčasné politické prostredie je veľmi, veľmi také špikované kauzami a akože hádzaním špiny. A teraz predstavme si politika, ktorý povedzme počúva Rada Baťa a povie si, že super. Toto sú dobré tipy, tak idem to robiť a teraz jeden deň čelí útoku Matoviča, druhý deň Fica, tretí deň akože nejakej NAKY a štvrtý deň, ho ešte akože nejakí novinári zotnú. Táto situácia sa dá nejak konštruktívne uchopiť?“

Rado Baťo: „Ja by som povedal, že závisí od miery previnenia, lebo tak keď vás už niekde pristihnú pri nejakej naozaj veľmi škaredej veci, tak vám už ne, nemusí pomôcť vôbec nič. Ale áno, dá. Samozrejme že jedna vec je, že postaviť sa čelom k tomu vlastnému problému. Postaviť sa čelom v zmysle, že, že uh, dať tým svojim voličom odpoveď na to, čo sa stalo, ale zároveň nenechať sa povedal by som pohltiť potom tým problémom. Nedopustiť, aby, aby tá, aby vaše politické pôsobenie bolo už iba o vašom, ha, iba o vašom probléme a o tom, ako ho riešite. Nesmiete proste zabudnúť na to, prečo tam ste..., samozrejme, že je to ťažké a nemusí to vyjsť. Niekedy je výška toho prúseru taká veľká, že, že vás nezachráni nič a môžete, môžete, môžete byť aj veľký štátnik, ale jednoducho idete dole. Ale toto je pre mňa dôležité, že nenechajte sa pohltiť samým sebou. Pretože takí politici, ktorí vlastne uh, rozprávajú iba o sebe a riešia iba sami seba, sú podľa mňa jednak zlí politici a jednak málokedy bývajú úspešnými politikmi. A ak aj zaznamenajú nejaký úspech, tak oň veľmi rýchlo prídu. Myslím si, že typickým príkladom dnešných dní je Igor Matovič, ktorý proste po obrovskom volebnom úspechu sa tri roky zaoberá prevažne sám sebou.“

Moderátor: „Uhm. Kde, kde podľa teba sídli politické know how, akoby? Lebo, lebo nad týmto som volakedy rozviním, nad týmto som volakedy viac rozmýšľal. A že, že sú niektoré akoby ideologické alebo politické línie, kde si myslím, že to know how existuje. Niekedy je také historické, niekedy také viacej vydreňé. Povedzme, že tak nazvime to, že smerácka línia, že to je asi, asi že keď je človek Smerák, tak asi sa má u koho učiť politike. Rovnako tam vidím nejakú takú líniu KDĽ a ktorá už dnes je všelikde vlastne uh, ešte niekde inde?“

Rado Baťo: „Nie je, pretože, pretože ten vývoj tých, v tej ďalšej časti politického spektra, nazvime to pre nedostatok inej terminológie, povedzme liberálnejšej pravice, bol taký, že, že vlastne SDKÚ zaniklo uh, a jeho nasledovníci uh, sú veľmi iné politické projekty ako bol, ako bol, nie sú to vlastne klasické strany. Sú to aj OĽANO, aj, aj SME RODINA aj ďalší sú vlastne projektmi jedného bohatého človeka, ktorý okolo seba naťahal partiu ďalších. To znamená, že tam sa podľa mňa to know how stratilo. A napokon, napokon vidíme to aj dnes, že, vidíme to aj dnes, že, na, v tej politickej scéne momentálne, uh, nevieme ako dopadnú voľby, ale momentálna tá situácia je taká, že, že má veľký náskok to know how, ktoré vlastne vzniklo povedzme v tej časti SMER-u alebo, alebo HLAS-u. To znamená, že tá druhá tá, tá, tá, tá, tí ich protivníci sú podstatne slabší, nejaké politické know how sa možno dnes snaží, snažia vytvoriť progresívci uh, opäť ako keby že návrat do takej klasickejšej ideologickej politiky uh, to znamená, uvidíme ako to dopadne..., ale inde nie je.“

Moderátor: „No dobre, máme Rado ešte asi tak tri minúty, tak na záver už len taká, taká akože duketka, taká, čo, čo mňa zaujíma. Lebo to spin doktorstvo, ktoré so sebou prináša takú zvláštnu skúsenosť. Uh, si myslím a oprav ma ak to tak nie je, že, že často máš veľmi silný pocit, že veci sú úplne inak ako sú popisované v médiách. Hej, že nejak úplne konkrétna udalosť. Zoberme si rokovanie Miroslava Kollára s Mikulášom Dzurindom. Ono je nejak popisované. A teraz napríklad ja trpím tým, že mám strašnú, strašne divný pocit, že, že by som staval veľa peňazí, že to bolo nejak trochu inak a toto je ale niečo s čím ty akoby ako spin doktor že žiješ. Áno a to môže byť zaujímavý pocit, nie taký akože že kamaráti, s kamaráti sa niekedy smežeme akože niekedy, že ľudia tohto typu akoby že sa odvolávajú až na duševné zdravie alebo čo..., ale, ale to nemusí byť úplne až taká ľahká pozícia, že ty si ako toto riešil? Že keď vieš, že vidíš, sakra že takto to fakt nebolo akože a teraz čo, zavolaš šéfredaktorovi alebo zavolaš novinárovi? Ale už to je také na hrane trošku a teraz akože čo s tým?“

Rado Baťo: „Je to problematické, je to samozrejme problematické a dajú sa pri tom použiť rôzne prístupy, ako sa s tým vyrovnám. Tak v prvom rade sa snažíte uh, pomôcť tomu politikovi ako keby napraviť. Napraviť tú mylnú interpretáciu a poradiť mu, akým spôsobom, akým spôsobom sa s tým vyrovnat'. Ale nie vždy sa to dá, lebo niekedy je to tak, že raz sa nejaký príbeh ako keby uhniesdi v hlavách a potom už bijete do plných a veľmi ťažko sa z toho vyhrabáva. Čiže je to náročné, je to, je to, je to v tomto, je to v tomto často veľmi frustrujúca práca. Ono je to celé, celé a, a myslím si, že politici to prežívajú ešte intenzívnejšie, než my. Akože sme prežívali my robotníci okolo nich, že, že tých pocitov ozajstného zadosťučinenia uh, v tej politike a takého že užitia si nejakého úspechu a dobrej veci, je, je ich jednak veľmi málo a jednak sú hrozne prchavé, lebo už na druhý deň vás čaká nejaký problém a nejaká kauza a stane sa niečo, nejaké nešťastie, alebo proste niekto, niekto si spomenie na to, čo ste spravili, alebo urobili pred piatimi rokmi. Čiže je to veľmi zvláštny druh, povedal by som adrenalínovej jazdy, ktorá je vlastne strašne zaujímavá, ale zároveň väčšinu času hrozne frustrujúca a napriek tomu ma to baví. Čiže, čiže neviem úplne presne, nemám to ešte v hlave nejaký úplne presne vysporiadané, že čo ma na tom vlastne ešte baví, ale niečím to príťažlivé je.“

Moderátor: „No niečo tam musí byť, pretože, že strašne veľa ľudí má strašný a dobré sú nejaké bariéry odchodu z politiky. Možno na samostatnú tému, ale, ale ja že strašne veľa ľudí má strašný problém z politiky odísť. No nič, každopádne, hm my budeme mať teraz problém skončiť reláciu do 15 sekúnd. Kaž... ďakujem všetkým vám, že si sa dopyčovali až sem o dva týždne sa budeme počuť pri inej nepolitickej, skôr spoločenskej alebo kultúrnej téme a ďakujem veľmi pekne Radovi Baťovi, že prišiel a porozprával sa o svojej knihe Hrobári slovenskej politiky.“

01:00:04 Rado Baťo: „Ďakujem veľmi pekne...“

(Ďalší mp3 záznam)

Moderátor: „... prišiel a porozprával sa o svojej knihe *Hrobári slovenskej politiky*.“

01:00:04 Rado Baťo: „*Ďakujem veľmi pekne, príjemný večer.*“

Moderátor: „*Pekný večer.*“

00:06 koniec programu

01:00:03 Koniec záznamu